

การศึกษาการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย A Study on Adaptation Approach of People in Chanthaburi Province Both Before and After the Flood

ดวงมณี ทองคำ¹, ชัยวัฒน์ เอกวัฒน์พานิช², กิตติรัตน์ รุ่งรัตนอุบล¹, ปัญญา วงศ์ต่าย¹, เกรียงไกร ตรีฤทธิวิทยา¹

พรพิมล ฉายแสง¹, กฤติยาภรณ์ คุณสุข¹, ไพลิน ทองสนธิกาญจน์¹

¹คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือประชาชนในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยในจังหวัดจันทบุรีกับเจ้าหน้าที่งานป้องกันและบรรเทาอุทกภัย โดยใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ การสัมภาษณ์ และการสังเกตเป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีมีพฤติกรรมการปรับตัวภายหลังจากที่ประสบอุทกภัยมาแล้วหลายครั้งกล่าวคือ มีการสังเกตปริมาณน้ำที่หลากมายังพื้นที่อยู่อาศัย เพื่อเฝ้าสังเกตการณ์สถานการณ์อุทกภัย และคอยติดตามข่าวสารการแจ้งเตือนอุทกภัยจากหน่วยงานของรัฐ เมื่อมีการแจ้งเตือนอุทกภัยหรือระดับน้ำในแม่น้ำอยู่ในระดับวิกฤต (ระดับน้ำสูงประมาณ 1.00-1.50 เมตร) ก็สามารถรับมือกับอุทกภัยได้ ทั้งการเก็บสัมภาระเตรียมพร้อมภายในที่อยู่อาศัย และเตรียมพร้อมในการเคลื่อนย้ายยานพาหนะและสัตว์เลี้ยงไปยังที่ปลอดภัย มีการเตรียมด้านของใช้ในชีวิตประจำวันทั้งอาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค และอุปกรณ์ให้แสงสว่าง อีกทั้งหน่วยงานของรัฐยังมีความพร้อมในด้านการกระจายความช่วยเหลือ หน่วยแพทย์/บรรเทาสาธารณภัย เหตุการณ์อุทกภัยที่ผ่านมานั้นส่งผลให้เกิดความเสียหายเพียงบางส่วน มีมูลค่าความเสียหายไม่ถึง 10,000 บาทต่อครอบครัว จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ประชาชนมีสภาพจิตใจยังคงเป็นปกติ ปัจจุบันประชาชนที่ยังอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยนั้นสามารถยอมรับได้กับปัญหาอุทกภัย และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อรับมือปัญหาอุทกภัย

สำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในจังหวัดจันทบุรี พบว่า มีการวางแผนในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยทั้งทางด้านอัตรากำลัง ความพร้อมทั้งทางด้านอุปกรณ์ ช่องทางการสื่อสาร งบประมาณ อบรมเตรียมความพร้อม การเตือนภัย การเยียวยา และการป้องกัน ประสิทธิภาพในการรับมืออุทกภัยในจังหวัดจันทบุรีอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่จังหวัดจันทบุรีมีหน่วยงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัยครอบคลุมทุกพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยทั้งในระดับเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีความเข้าใจกับปัญหาอุทกภัยในพื้นที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี นอกจากนี้จังหวัดจันทบุรีมีการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : อุทกภัย, การปรับตัว, การป้องกันและบรรเทาอุทกภัย, จังหวัดจันทบุรี

Abstract

This research aimed to study the adaptation approach of people in Chanthaburi province, both before and after the flooding. The sample group consisted of people who live in flood area in Chanthaburi province with authorities who work for flood protection and rescue section in those areas. The research instruments were questionnaire, observation and interviews. The data were analyzed by percentage, frequency, mean and Standard deviation.

The result showed that people in Chanthaburi have adaptive behaviors after suffering from floods several times, i.e., people observed the causes of the abundant amount of water to their residential area, observed the flood situation and pay attention on the flood warning from government sectors. When receive a flood warning, or the water level in the river is in critical level people can deal with flooding themselves including packed their belongings within their own housing, prepared to move vehicles and animals to a safe place, and prepared daily necessities such as food, drinking water, medicines and lighting equipments for using during flooding. Moreover, government sectors are also well prepared for the distribution of assistance and medical/mitigation unit. In the past, flooding causing partly damaged which could be cost less than 10,000 baht per family. From the above, people still have a normal mental health. Currently, flooding is acceptable for people who lived in the flood risk areas. People have changed their behavior to deal with the flood problem.

For flood prevention and mitigation authorities in Chanthaburi province, it was found that the authorities have planned to prevent and mitigate in case of flooding in terms of man power, assistive devices, communication channels, budget, training, preparedness, warning, remedies and protection. The flood response performance in Chanthaburi province was at a moderate level. Chanthaburi province has flood prevention and mitigation units, covering all flood risk areas in municipality, sub-district and sub-district administrative organizations, which are understood to flooding in their area as well. Moreover, government sectors within Chanthaburi province integrated the cooperation of various agencies in the area to address the flood problem sustainably.

Keywords : Floods, Adaptation, Flood Prevention and Mitigation, Chanthaburi Province

บทนำ

การศึกษาแนวทางการปรับตัวของประชาชนในพื้นที่ที่เสี่ยงอุทกภัยเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการวางแผนการบริหารจัดการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งข้อมูลการปรับตัวของประชาชนและความพร้อมในการรับมือการบรรเทาอุทกภัยของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่เสี่ยงอุทกภัย สามารถนำไปใช้ในการวางแผนทางด้านการเตือนภัย ความช่วยเหลือ อุปกรณ์บรรเทาอุทกภัย และงบประมาณในการบริหารจัดการ เพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยอย่างยั่งยืน

จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดทางชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยเฉพาะบริเวณอำเภอเมืองจันทบุรีมีลักษณะภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะ และได้รับอิทธิพลของลมมรสุม จึงทำให้ประสบปัญหาอุทกภัยในพื้นที่บ่อยครั้ง เช่น อุทกภัยในปี พ.ศ.2542 และ 2549 เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ประสบอุทกภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเป็นมูลค่ามากกว่า 2,000 ล้านบาท เนื่องจากมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น และเป็นเขตพื้นที่ชุมชน พื้นที่เศรษฐกิจ และพื้นที่การเกษตร

จากปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการปรับตัวและป้องกันการเกิดอุทกภัยในจังหวัดจันทบุรี โดยการจัดทำฐานข้อมูลอุทกภัยในจังหวัดจันทบุรี ฐานข้อมูลผลกระทบจากอุทกภัย และความต้องการความช่วยเหลือทั้งขณะเกิดอุทกภัยและภายหลังจากอุทกภัย เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยในจังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลสภาพอุทกภัยในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลการปรับตัวจากการเกิดอุทกภัยของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย โดยมีรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของแต่ละอำเภอ และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในการเก็บข้อมูลในการศึกษา จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติเพื่อสรุปผลการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้านี้มีรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1.1 ข้อมูลประชากรและพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยในพื้นที่ศึกษา คือ รวมข้อมูลประชากรในแต่ละอำเภอของจังหวัดจันทบุรี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) ข้อมูลการประกาศพื้นที่ประสบภาวะอุทกภัยของแต่ละอำเภอในปีต่างๆ ของจังหวัดจันทบุรีจากหน่วยงานของรัฐ (กองนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2558) และข้อมูลการศึกษาการวางแผนการบรรเทาอุทกภัยเพื่อทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงอุทกภัยที่คาดการณ์เกิดต่างๆ ของจังหวัดจันทบุรี (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2559)

1.2 รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การปรับตัวของประชาชนในตำบลนาบกก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์เพื่อการดำรงชีวิตหลังเกิดอุทกภัย ปี พ.ศ.2549 (เทียนชัย หรรธรุ่งโรจน์, 2549) การรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัยใน ปี พ.ศ.2544 (สิทธิศักดิ์ เพาธุรี, 2544) การปรับตัวของผู้ที่ประสบกับปัญหาอุทกภัยซ้ำซาก กรณีศึกษาชุมชนบ้านหาดสวนยา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี (เมตตา ผิวขำ, 2549) ตลอดจนระบบป้องกันน้ำท่วม (สำนักงานชลประทานที่ 9, 2550)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษากำหนดในเขตพื้นที่เสี่ยงภัย/พื้นที่อุทกภัย โดยการรวบรวมข้อมูลภาวะอุทกภัยจากหน่วยงานของรัฐ และข้อมูลแผนที่พื้นที่เสี่ยงอุทกภัยที่คาดการณ์เกิดต่างๆ อีกทั้งประสานผู้นำชุมชนเพื่อตรวจสอบข้อมูลพื้นที่อุทกภัย ซึ่งกำหนดขอบเขตการศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของแต่ละอำเภอที่ได้รับการแจ้งเตือนอุทกภัยบ่อยครั้ง ดังแสดงในตารางที่ 1 โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้านี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ประสบอุทกภัย 2) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัย โดยการวิเคราะห์ขนาดของตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้านี้ใช้แนวความคิดของทาโร ยามาเน่ (Yamane Taro, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5% และจากข้อมูลจำนวนประชากรจากรายงานสถิติของจังหวัดจันทบุรีในปี พ.ศ.2556 พบว่า มีประชาชนในจังหวัดจันทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 524,260 คน จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 400 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ทั้งสิ้น 416 ตัวอย่างโดยแบ่งเป็นผู้ประสบอุทกภัย 351 ตัวอย่าง ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นแต่ละอำเภอด้วยวิธีการเทียบสัดส่วนดังแสดงในตารางที่1 และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัย 65 ตัวอย่าง

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาของแต่ละอำเภอในจังหวัดจันทบุรีจากการแจ้งระวังอุทกภัย

พื้นที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	พื้นที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
อ.เมือง	หมู่ที่ 8 ต.จันทนิมิต	119	อ.แหลมสิงห์	หมู่ที่ 12 ต.พลั่ว	29
อ.ท่าใหม่	หมู่ที่ 17 ต.สองพี่น้อง	62	อ.แก่งหางแมว	หมู่ที่ 4 ต.ขุนซ่อง	37
อ.ขลุง	หมู่ที่ 5 ต.ตะปอน	48	อ.เขาคิชฌกูฏ	หมู่ที่ 8 ต.คลองพลู	27
อ.มะขาม	หมู่ที่ 9 ต.มะขาม	29	รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด		351

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย การสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม โดยที่แบบสอบถามแนวทางการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย แบ่งเป็น 2 ชุด คือ 1. ผู้ประสบอุทกภัย มีหัวข้อของการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนดังนี้คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย ผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยและข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม 2. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัย มีหัวข้อของการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ คือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติในการปฏิบัติหน้าที่และด้านข้อมูลตามหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือและข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาได้ผ่านการวิเคราะห์และตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (ปัญญาธิระวิทย์เลิศ, 2548)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในส่วนของผู้ประสบภัยจะมีการติดต่อประสานงานผู้นำชุมชน จากนั้นทำการแนะนำและขอความร่วมมือ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดียใจให้ความร่วมมือที่จะให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความครบถ้วนของคำตอบ ส่วนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัย จะติดต่อขออนุมัติจากผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมป้องกันสาธารณภัย นายกองคการบริหารส่วนตำบล นายอำเภอ ผู้อำนวยการสำนักชลประทาน เพื่อขอเก็บข้อมูลเมื่อได้รับอนุญาตจึงทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

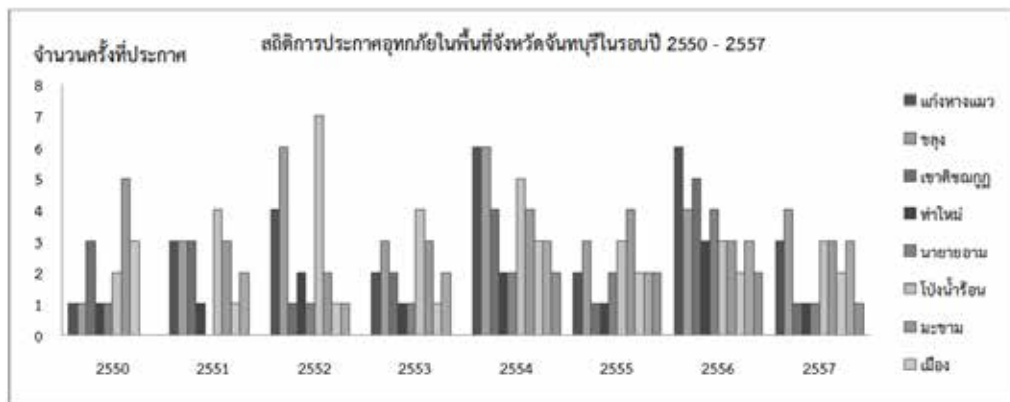
การวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาในครั้งนี้ใช้หลักการทางสถิติในการการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัย

การศึกษาการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์พฤติกรรมปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี ได้ข้อสรุปดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพอุทกภัยในจังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษาข้อมูลสภาพอุทกภัยของจังหวัดจันทบุรีพบว่า จังหวัดจันทบุรีเกิดอุทกภัยครั้งรุนแรง โดยเฉพาะในปี พ.ศ.2542, 2544 และ 2549 สร้างความเสียหายให้แก่ประชาชน เศรษฐกิจและเกษตรกรรม รวมทั้งสถานที่ราชการและระบบสาธารณูปโภค ประชากรเดือดร้อนมากกว่า 20,000 ครอบครัว มีค่าความเสียหายมากกว่า 2,000 บาท คิดเป็นมูลค่าความเสียหายเฉลี่ย 10,000 บาท/ครอบครัว ดังแสดงในตารางที่ 2 เนื่องมาจากพื้นที่ตอนบนของจังหวัดค่อนข้างลาดชัน ถ้ามีปริมาณฝนมากเกินไป 200 มิลลิเมตรเกิน 2 วัน จะเกิดอุทกภัยประมาณ 5-6 วัน โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมืองจันทบุรี เกิดจากการเอ่อล้นจากแม่น้ำจันทบุรี แต่จะท่วมขังไม่นาน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพการระบายน้ำและระดับน้ำทะเลหนุนด้วย โดยจากข้อมูลอุทกภัยในจังหวัดจันทบุรีตั้งแต่ปี พ.ศ.2550-2557 พบว่า จังหวัดจันทบุรีประสบปัญหาอุทกภัยแต่ละปีในช่วง 17-35 ครั้ง โดยที่ปี พ.ศ.2550 เกิดอุทกภัยน้อยที่สุด (17 ครั้ง) และปี พ.ศ.2554 เกิดอุทกภัยมากที่สุด (37 ครั้ง) ดังแสดงในรูปที่ 1

ภาพที่ 1 ข้อมูลสถิติอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีตั้งแต่ปี 2550– 2557 (กองนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2558)

ตารางที่ 1 แสดงความเสียหายจากเหตุการณ์อุทกภัยในจังหวัดจันทบุรีในรอบปีต่างๆ (สำนักงานชลประทานที่ 9, 2550)

ปี พ.ศ.	พื้นที่ประสบภัย			มูลค่า (ล้านบาท)	ปี พ.ศ.	พื้นที่ประสบภัย			มูลค่า (ล้านบาท)
	ตำบล	หมู่บ้าน	ครัวเรือน			ตำบล	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	
ปี 2542	22	128	19,903	2,118.67	ปี 2544	22	115	12,592	384.18
ปี 2543	20	125	5,280	68.67	ปี 2549	30	205	31,280	2,044.51

2. ผลการศึกษาของผู้ประสบอุทกภัย

การศึกษาการปรับตัวของประชาชนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีจากการเกิดอุทกภัยของผู้ประสบอุทกภัย ได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาดังนี้คือ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวของประชาชนจากการเกิดอุทกภัยและข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 58.97 ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 41-50 ปี มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 42.74 ส่วนใหญ่ประกอบเกษตรกรจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 39.89 และมีรายได้อยู่ในช่วง 5,000 - 14,999 บาท จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 50.14 และส่วนใหญ่ประสบอุทกภัยมากกว่า 2 ครั้ง/ปี จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 60.40 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างของประชาชนจังหวัดจันทบุรีที่ประสบอุทกภัยจากกลุ่มตัวอย่าง 351 ราย

ลักษณะทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ	ลักษณะทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
1) เพศ			4) อาชีพ		
- ชาย	144	41.03	- เกษตรกร	140	39.89
- หญิง	207	58.97	- ค้าขาย	81	23.08
2) ช่วงอายุ			- รับจ้าง	62	17.66
- 18-30 ปี	45	12.82	- แม่บ้าน/พ่อบ้าน	26	7.41
- 31-40 ปี	82	23.36	- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	9	2.56
- 41-50 ปี	89	25.36	- อื่นๆ	33	9.40
- 51-60 ปี	79	22.51	5) รายได้		
- 61 ปีขึ้นไป	56	15.95	- ต่ำกว่า 5,000 บาท	65	18.52
3) ระดับการศึกษา			- 5,000 - 14,999 บาท	176	50.14
- ต่ำกว่าประถมศึกษา	32	9.12	- 15,000 - 24,999 บาท	75	21.37
- ประถมศึกษา	150	42.74	- 25,000 บาทขึ้นไป	26	7.41
- มัธยมศึกษาตอนต้น	55	15.67	- ไม่ตอบ	9	2.56
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	52	14.81	6) จำนวนครั้งที่ประสบอุทกภัย		
- อนุปริญญา/ปวส.	19	5.41	- ประสบอุทกภัย 1 ครั้ง	51	14.53
- ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	43	12.25	- ประสบอุทกภัย 2 ครั้ง	64	18.23
			- ประสบอุทกภัย > 2 ครั้ง	212	60.40
			- ไม่ตอบ	24	6.84

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวของประชาชนจากการเกิดอุทกภัย การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย ผลการศึกษา แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน คือความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุทกภัยในจังหวัดจันทบุรี การปรับตัวก่อนเกิดอุทกภัย การปรับตัวหลังเกิดอุทกภัย และผลกระทบจากการเกิดอุทกภัย ซึ่งแสดงรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 2.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีเกี่ยวกับปัญหาอุทกภัย

เมื่อพิจารณาข้อมูลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 351 ตัวอย่าง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีเกี่ยวกับปัญหาอุทกภัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดวาระบบการระบายน้ำมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอเป็นสาเหตุหลักของการเกิดอุทกภัย จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 39.63 โดยมีการเอ่อล้นมาจากแม่น้ำ/คลองส่งน้ำ/หนอง/

บึงมาท่วมบ้านเรือน จำนวน 223 คน คิดเป็นคิดเป็นร้อยละ 64.83 มีระยะเวลาที่ท่วมขังอยู่ในช่วง 1-3 วัน จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 ซึ่งแหล่งข้อมูลอุทกภัยในพื้นที่ส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมชลประทานจันทบุรี อบต. อบจ. กรมอุตุนิยมวิทยาฯ อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานหลักในการบรรเทาและช่วยเหลือขณะเกิดอุทกภัย ซึ่งผู้ประสบอุทกภัยมีความต้องการสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คือ อาหาร ยารักษาโรค และน้ำดื่ม จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 46.09 อีกทั้งยังต้องการอุปกรณ์การให้แสงสว่าง จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 56.38 ขณะเกิดอุทกภัยข้อมูลสถานการณ์อุทกภัยเป็นข้อมูลที่ต้องการมากที่สุด จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 47.97 โดยประชาชนในพื้นที่สามารถจัดการนำยานพาหนะไปยังที่ปลอดภัยได้ จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 ส่วนสัตว์เลี้ยงมีการจัดการให้อยู่ด้วยกัน จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 45.82 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีเกี่ยวกับปัญหาอุทกภัย

ประเด็นคิดเห็นของประชาชน	ความถี่	ร้อยละ	ประเด็นคิดเห็นของประชาชน	ความถี่	ร้อยละ
1) ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุทำให้เกิดอุทกภัย			6) เหตุอุทกภัยของพื้นที่อาศัยของท่านเกิดจาก		
- การตัดไม้ทำลายป่า	80	24.77	- แม่น้ำ / คลองส่งน้ำ / หนอง / บึง	223	64.83
- การสร้างสิ่งปลูกสร้างขวางทางน้ำ	40	12.38	- ถนน / คันกั้นน้ำ	49	14.24
- ระบบการระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ	128	39.63	- น้ำที่หลากลงมาจากภูเขา / ที่สูง	66	19.19
- ปริมาณน้ำฝนมีมากเกินไป	66	20.43	- อื่นๆ	6	1.74
- อื่นๆ เช่น เขาแตก	9	2.79	- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	7	-
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	28	-	7) หน่วยงานราชการช่วยเหลือด้านใดเมื่อเกิดอุทกภัย		
2) แหล่งข้อมูลการแจ้งเตือนภัยอุทกภัย			- ด้านเคลื่อนย้ายสิ่งของ	81	23.48
- หน่วยงานของรัฐ เช่น อบจอบต ฯลฯ	183	53.67	- ด้านแนะนำให้ความรู้	54	15.65
- หน่วยงานเอกชน เช่น CTV ฯลฯ	39	11.44	- ด้านสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ใหลาย เทียน อาหาร น้ำดื่ม ฯลฯ	159	46.09
- ประชาชนทั่วไป	51	14.95	- อื่นๆ	51	14.78
- ไม่ได้รับการแจ้งเตือน	68	19.94	- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	6	-
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	10	-	8) นอกจากอาหาร น้ำดื่ม และยารักษาโรค สิ่งใดสำคัญ		
3) หน่วยงานหลักที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือก่อนประสบอุทกภัย			- อุปกรณ์ให้แสงสว่าง	190	56.38
- หน่วยงานของรัฐ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน ฯลฯ	209	61.47	- พาหนะในการเดินทางเข้าออกที่อยู่อาศัยขณะน้ำท่วม เช่น เรือ ฯลฯ	80	23.74
- หน่วยงานเอกชน เช่น บริษัท ห้างร้าน	19	5.59	- สถานพักพิง ศูนย์รองรับผู้อพยพ	34	10.09
- ประชาชนทั่วไป	112	32.94	- ไม่มีการเตรียมการ	25	7.42
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	11	-	- อื่นๆ	8	2.37
4) ข้อมูลที่จำเป็นมากที่สุดในช่วงเกิดอุทกภัย			- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	14	-
- ข้อมูลสถานการณ์อุทกภัย (ปริมาณน้ำเซตเสี่ยงภัยเวลาที่น้ำเข้า ฯลฯ)	165	47.97	9) การจัดการสัตว์เลี้ยงในสถานการณ์อุทกภัย		
- การเตือนหรือการสั่งให้อพยพ	122	35.47	- ไม่มีการดำเนินการ	122	35.16
- ข้อมูลสถานที่และเส้นทางการอพยพ	31	9.01	- อยู่ร่วมกัน	159	45.82
- คำแนะนำ/คู่มือการปฏิบัติช่วงอุทกภัย	26	7.55	- นำไปฝากไว้กับสถานที่ปลอดภัย	66	19.02
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	7	-	- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	4	-
5) ระยะเวลาที่น้ำท่วมขังจนถึงวันที่น้ำแห้งสนิท			10) ในสถานการณ์อุทกภัยมีการจัดการพาหนะอย่างไร		
- ไม่ท่วมขัง	25	7.14	- ไม่มีการดำเนินการ	68	19.43
- 1 - 3 วัน	150	42.86	- นำไปไว้ยังสถานที่ปลอดภัย	238	68.00
- 4 - 7 วัน	137	39.14	- หาวิธีการยกพาหนะให้พ้นจากน้ำท่วม	44	12.57
- มากกว่า 7 วันขึ้นไป	38	10.86	- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	1	-
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	1	-			

ส่วนที่ 2.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีเกี่ยวกับการปรับตัวก่อนเกิดอุทกภัย

ทำนองเดียวกันจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวก่อนเกิดอุทกภัย พบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีส่วนร่วมในการหาแนวทางบรรเทาปัญหาอุทกภัย จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 36.71 ซึ่งในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยมีระบบเตือนอุทกภัย โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการรับมืออุทกภัยด้านการเตรียมเคลื่อนย้ายสิ่งของจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 45.77

เมื่อมีการพยากรณ์อากาศและเสี่ยงที่จะเกิดอุทกภัยจะติดตามรับฟังและเฝ้าดูสถานการณ์อย่างใกล้ชิด จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 59.18 เช่นเดียวกันเมื่อฝนตกหนักเกิน 3 วัน จึงค่อยเก็บสิ่งของเครื่องใช้ จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 54.18 ทั้งนี้ เมื่อแจ้งเตือนให้เฝ้าระวังอุทกภัยจึงเก็บสัมภาระภายในที่อยู่อาศัยก่อนจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 38.95 และเตรียมอาหาร เครื่องดื่ม และยารักษาโรคทันที จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 59.71 จากข้อมูลส่วนใหญ่ในจังหวัดจันทบุรีไม่มีผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุใน

ความดูแลจึงไม่ค่อยมีปัญหาเมื่อเกิดอุทกภัย แต่ครอบครัวที่มีจะรอประกาศเตือนอุทกภัยจากราชการก่อนจึงมีการอพยพ ส่วนทางด้านแผนในการคมนาคมจะมีการวางแผนอพยพไปที่ปลอดภัยทันทีที่ได้รับการแจ้งเตือน จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 45.61 นอกจากประกาศเตือนอุทกภัยแล้วประชาชนในพื้นที่จะเริ่มเตรียม

ความพร้อมรับมือปัญหาอุทกภัยเมื่อระดับน้ำมีความสูงน้อยกว่า 0.50 เมตร จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 39.19 และมีการอพยพออกนอกพื้นที่ไปยังที่ปลอดภัยเมื่อระดับน้ำมีความสูงอยู่ในช่วง 1.00 - 1.50 เมตร จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 39.71 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีเกี่ยวกับการปรับตัวก่อนเกิดอุทกภัย

ประเด็นคิดเห็นของประชาชน	ความถี่	ร้อยละ	ประเด็นคิดเห็นของประชาชน	ความถี่	ร้อยละ
1) ก่อนเกิดอุทกภัยมีส่วนร่วมในเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอุทกภัย			5) เมื่อมีพยากรณ์อากาศและการเกิดอุทกภัยจะปฏิบัติอย่างไร		
- แนะนำเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการปรับตัว	72	20.81	- รับฟังและเฝ้าดูสถานการณ์	203	59.19
- ร่วมกับชุมชนเพื่อป้องกันอุทกภัย	101	29.19	- รับฟังและทำการขนย้ายสิ่งของขึ้นที่สูง	87	25.36
- เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในชุมชน	46	13.29	- รับฟังและทำการขนย้ายสิ่งของออกจากพื้นที่อยู่อาศัยไปยังที่ปลอดภัย	53	15.45
- ไม่เข้าร่วม	127	36.71	- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	8	-
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	5	-	6) เมื่อแจ้งเตือนอุทกภัย การเตรียมอาหารและยารักษาโรค		
2) การเตรียมการรับมือปัญหาอุทกภัยของครอบครัว			- รอการแจ้งเตือนแล้วจึงค่อยเตรียม	110	31.43
- ไม่ต้องเตรียมการใด ๆ	73	22.88	- เตรียมทันทีที่ได้รับการแจ้งเตือน	209	59.71
- ติดตามสถานการณ์ และความช่วยเหลือ	50	15.67	- ไม่มีการเตรียม โดยรอความช่วยเหลือ	31	8.86
- เตรียมเคลื่อนย้ายสิ่งของ	146	45.77	- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	1	-
- เตรียมของอุปโภคบริโภค	20	6.27	7) เมื่อแจ้งเตือนมีการเตรียมการสำหรับผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุ		
- เตรียมป้องกันน้ำเข้าบ้าน	23	7.21	- ไม่มีผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุในความดูแล	228	65.33
- อื่นๆ	7	2.20	- รอประกาศเตือนอุทกภัยจึงอพยพ	62	17.77
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	32	-	- อพยพผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุทันที	59	16.90
3) ถ้าฝนตกหนักนานเกิด 3 วัน การปฏิบัติของครอบครัว			- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	2	-
- คอยดูแลสถานการณ์ แล้วเก็บสิ่งของ	188	54.18	8) เมื่อแจ้งเตือนอุทกภัยมีการเตรียมแผนในการคมนาคม		
- ทำการขนย้ายสิ่งของขึ้นที่สูงที่น้ำท่วมไม่ถึงและอพยพไปที่ปลอดภัย	124	35.73	- รอประกาศเตือนอุทกภัยจึงเตรียมการ	108	31.58
- ทำการขนย้ายสิ่งของและอพยพ	35	10.09	- เตรียมการในการคมนาคมอพยพทันที	156	45.61
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	4	-	- ไม่เตรียมเพราะอุทกภัยไม่รุนแรงมากนัก	78	22.81
4) เมื่อแจ้งเตือนให้เฝ้าระวังอุทกภัย ท่านจะปฏิบัติอย่างไร			- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	9	-
- รอประกาศภาวะฉุกเฉินในการอพยพ	100	29.07	9) เตรียมความพร้อมสำหรับน้ำท่วมในระดับความสูงเท่าใด		
- เก็บสัมภาระภายในที่อยู่อาศัย	134	38.95	- น้อยกว่า 0.5 เมตร	136	39.19
- เก็บสัมภาระภายในที่อยู่อาศัยและปรับบริเวณบ้านให้สามารถด้านความเร็ว	56	16.28	- 0.5-1.00 เมตร	130	37.46
- เก็บสัมภาระภายในที่อยู่อาศัยและปรับบริเวณบ้านให้สามารถด้านรับความเร็วของน้ำแล่นเฝ้าระวังอุทกภัยกับชุมชน	54	15.70	- มากกว่า 1.00 เมตร	81	23.35
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	7	-	- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	4	-
			10) มีการเตรียมอพยพสำหรับน้ำท่วมในระดับความสูงเท่าใด		
			- น้อยกว่า 1.00 เมตร	105	30.88
			- 1.00 -1.50 เมตร	135	39.71
			- มากกว่า 1.50 เมตร	100	29.41
			- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	11	-

ส่วนที่ 2.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีเกี่ยวกับการปรับตัวหลังเกิดอุทกภัย

ทำนองเดียวกันจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวหลังเกิดอุทกภัย พบว่า เหตุผลที่ประชาชนยังอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยเนื่องมาจากไม่สามารถย้ายไปอยู่ที่อื่นได้ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 52.05 โดยส่วนใหญ่ที่ยอมรับได้กับปัญหาอุทกภัย เพราะไม่ได้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 42.74 ซึ่งในการปรับตัวในระยะยาวนั้นมีการปรับ

เปลี่ยนเครื่องใช้ให้สามารถทนน้ำได้ จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 41.50 โดยที่ไม่มีการปรับปรุงเกี่ยวกับที่พักอาศัยให้รับมือกับอุทกภัย จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 31.32 สำหรับการพัฒนาระบบการแจ้งเตือนอุทกภัยคิดว่าควรปรับปรุงการแจ้งเตือนล่วงหน้า ทันต่อสถานการณ์ จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 42.57 และหลังเกิดอุทกภัยแล้วประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการป้องกันอุทกภัย จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 30.64 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีเกี่ยวกับการปรับตัวหลังเกิดอุทกภัย

ประเด็นคิดเห็นของประชาชน	ความถี่	ร้อยละ	ประเด็นคิดเห็นของประชาชน	ความถี่	ร้อยละ
1) สาเหตุหลักที่ท่านยังอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย			4) ท่านมีการปรับตัวในระยะยาวอย่างไร		
- ไม่สามารถย้ายไปอยู่ที่อื่นได้	178	52.05	- ปรับปรุงเครื่องใช้ภายในบ้านให้ทนน้ำได้	144	41.50
- ได้รับความช่วยเหลืออย่างเพียงพอ	70	20.47	- สร้างคันกันน้ำในชุมชน	113	32.56
- อุทกภัยไม่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต	80	23.39	- วางแผนย้ายที่อยู่ใหม่	24	6.92
- อื่นๆ	14	4.09	- อื่นๆ	66	19.02
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	9	-	- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	4	-
2) การปรับปรุงเกี่ยวกับบ้านพักอาศัยเพื่อรับมือกับน้ำท่วม			5) ท่านยอมรับกับการเกิดอุทกภัยได้หรือไม่		
- ปรับปรุงตัดแปลงบ้านแบบถาวร	63	18.11	- ยอมรับได้ เพราะไม่ส่งผล	150	42.74
- ปรับปรุงบ้านให้พร้อมทั้งสถานการณ์	105	30.17	ในการใช้ชีวิต		
- เสริมชั่วคราวสำหรับกันน้ำ	68	19.54	- ยอมรับได้ เพราะมีการเตรียมการ	131	37.32
- ไม่มีการปรับปรุง	109	31.32	รับมือกับความเสียหายไว้แล้ว		
- อื่นๆ	3	0.86	- ยอมรับได้ เพราะภาครัฐมีการบริหาร	29	8.26
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	3	-	จัดการเพื่อลดความเสียหาย		
3) การพัฒนาระบบการแจ้งเตือนอุทกภัย ควรปรับปรุงเรื่อง			- ยอมรับไม่ได้ เพราะส่งผลต่อการ	32	9.12
- โครงสร้างเตือนภัยที่เป็นเอกภาพ	20	5.83	ดำเนินชีวิตและได้รับความเสียหาย		
- ข้อมูลควรผ่านการวิเคราะห์ที่ถี่ถี่	44	12.83	- อื่นๆ	9	2.56
- การเตือนล่วงหน้า ทันต่อสถานการณ์	146	42.57	6) หลังเกิดอุทกภัยมีส่วนร่วมในชุมชนการแก้ปัญหาอุทกภัย		
- การเตือนพร้อมขั้นตอนการรับมือ	47	13.70	- แนะนำเพื่อนบ้านให้เกิดความรู้	84	24.28
- ข้อมูลที่แม่นยำและน่าเชื่อถือ	54	15.74	- ประชุมเพื่อหาแนวทางการป้องกัน	114	32.95
- การกระจายข้อมูลทั่วถึงในเขตภูมิภาค	28	8.16	- เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในชุมชน	42	12.13
- อื่นๆ	4	1.17	- ไม่เข้าร่วม	106	30.64
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	8	-	- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	5	-

ส่วนที่ 2.2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีเกี่ยวกับผลกระทบจากอุทกภัย

ทำนองเดียวกันจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากอุทกภัย พบว่า สภาพจิตใจของประชาชนในพื้นที่ขณะเกิดอุทกภัยเป็นปกติ จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 46.09 โดยที่เคยผ่านเหตุการณ์อุทกภัยที่มีระดับสูงสุดมากกว่า 1.50 เมตร จำนวน

116 คน คิดเป็นร้อยละ 33.14 มีมูลค่าความเสียหายน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 65.50 ซึ่งได้รับความเสียหายเพียงบางส่วนเท่านั้น จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 81.61 ส่วนใหญ่เป็นความเสียหายทางด้านทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 44.90 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีเกี่ยวกับผลกระทบจากอุทกภัย

ประเด็นคิดเห็นของประชาชน	ความถี่	ร้อยละ	ประเด็นคิดเห็นของประชาชน	ความถี่	ร้อยละ
1) ระดับน้ำที่ท่วมสูงสุดที่เคยประสบภัย			4) อุทกภัยครั้งที่รุนแรงที่สุดได้รับความเสียหายด้านใด		
- น้อยกว่า 0.5 เมตร	43	12.29	- ไม่ได้ได้รับความเสียหาย	55	16.04
- 0.5 - 1.00 เมตร	94	26.86	- ได้รับความเสียหายด้านบุคคล	21	6.12
- 1.01 - 1.50 เมตร	97	27.71	- ได้รับความเสียหายด้านทรัพย์สิน	154	44.90
- มากกว่า 1.50 เมตรขึ้นไป	116	33.14	เช่น เฟอร์นิเจอร์ ของมีค่าที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ฯลฯ		
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	1	-	- ได้รับความเสียหายด้านสิ่งก่อสร้าง	34	9.91
2) ท่านได้รับความเสียหายจากอุทกภัยมากน้อยแค่ไหน			บ้านเรือน		
- เสียหายทั้งหมด	26	7.47	- ได้รับความเสียหายด้านอื่นๆ	79	23.03
- เสียหายบางส่วน	284	81.61	- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	8	-
- ไม่เสียหาย	38	10.92	5) สภาพจิตใจของท่านเป็นอย่างไรขณะเกิดอุทกภัย		
- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	3	-	- ปกติ	159	46.09
3) หลังอุทกภัยมีมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับครอบครัว			- วิดกกังวล	123	35.65
- น้อยกว่า 10,000 บาท	224	65.50	- เครียด	63	18.26
- 10,000 - 50,000 บาท	100	29.24	- ตอบแบบสอบถามมากกว่า 1 ข้อ	6	-
- 50,000 - 100,000 บาท	18	5.26			
- ไม่ตอบแบบสอบถาม	9	-			

3. ผลการศึกษาของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัย

การศึกษการปรับตัวของแนวทางการปรับตัวของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีจากการเกิดอุทกภัยของผู้ประสบภัยอุทกภัย ได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาของ ดังนี้คือ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวของแนวทางการปรับตัวของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาข้อมูลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 65 ตัวอย่าง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัยพบว่าโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 72.31 ส่วนใหญ่อายุอยู่ 31 - 40 ปี มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 29.23 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัยจากกลุ่มตัวอย่าง 65 ราย

ลักษณะทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ	ลักษณะทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
1) เพศ			3) ระดับการศึกษา		
- ชาย	47	72.31	- มัธยมต้น	11	16.92
- หญิง	18	27.69	- มัธยมปลาย	15	23.08
2) ช่วงอายุ			- อนุปริญญา/ปวส	19	29.23
- 18-30 ปี	15	23.08	- ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	17	26.15
- 31-40 ปี	31	47.69	- สูงกว่าปริญญาตรี	3	4.62
- 41-50 ปี	11	16.92	4) ตำแหน่ง		
- 51-60 ปี	8	12.31	- เจ้าหน้าที่ประจำ	20	30.77
			- อาสาสมัคร	45	69.23

3.2. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปรับตัวของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัยการศึกษาแนวทางการปรับตัวของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ และด้านข้อมูลตามหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 3.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

เมื่อพิจารณาข้อมูลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 65 ตัวอย่าง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า ข้อมูลด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการภาคสนามในการรับมืออุทกภัยในจังหวัดจันทบุรีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.71 - 3.22$) โดยที่อุปสรรคด้านอัตราการกำลังสำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยและได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนหลังเกิดอุทกภัยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.22$) และงบประมาณที่ได้รับหลังจากเกิดอุทกภัย งบประมาณการฟื้นฟูที่อยู่อาศัยและงบประมาณสำหรับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.71$) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ข้อมูลระดับความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

ระดับความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.
1. ปริมาณของแจกในระหว่างการเกิดอุทกภัย	2.93	0.81	11. อุปสรรคด้านการสื่อสารในการปฏิบัติหน้าที่	2.96	0.64
2. อัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ในการช่วยเหลือ	3.02	0.75	12. อุปสรรคด้านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น	3.00	0.80
3. ความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนหลังเกิดอุทกภัย	3.22	0.85	13. อุปสรรคด้านความร่วมมือของผู้ประสบ	2.98	0.75
4. ความร่วมมือจากผู้ประสบภัยหลังอุทกภัย	3.02	0.69	อุทกภัย		
5. อุปกรณ์ใช้ช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังอุทกภัย	2.98	0.62	14. งบประมาณที่ได้หลังจากเกิดอุทกภัย	2.71	0.73
6. การสื่อสารด้านการช่วยเหลือและประชาสัมพันธ์หลังอุทกภัย	3.13	0.66	15. งบประมาณการฟื้นฟูที่อยู่อาศัย	2.71	0.76
7. เวลาการเตรียมความพร้อมหลังเกิดอุทกภัย	3.16	0.67	16. งบประมาณการฟื้นฟูสถานที่สาธารณะ	2.73	0.78
8. อุปสรรคด้านอัตราการกำลังในการปฏิบัติหน้าที่	3.22	0.60	17. งบประมาณการชดเชยความเสียหาย	2.71	0.79
9. อุปสรรคด้านงบประมาณในการปฏิบัติหน้าที่	2.98	0.78	18. ติดตามและประเมินผลความสำเร็จต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หลังอุทกภัย	3.16	0.77
10. อุปสรรคด้านอุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่	3.00	0.56	19. ติดตามและประเมินผลความสำเร็จต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือหลังการเกิดอุทกภัย	3.13	0.66

ส่วนที่ 3.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับด้านหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

ทำนองเดียวกันจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือ พบว่าการวางแผนด้านข้อมูลตามหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

เพื่อรับมือปัญหาอุทกภัยในจังหวัดจันทบุรีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69 - 3.42$) โดยที่ด้านการเตือนภัยด้านระดับความสูงของระดับน้ำท่วมพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.42$) และงบประมาณด้านการประสานงานขณะปฏิบัติการอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.69$) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ข้อมูลระดับความพึงพอใจด้านหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

ระดับความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.
1.ความเพียงพอของงบประมาณการปฏิบัติงาน	2.82	0.83	12 ความเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยในพื้นที่	2.98	0.62
2.งบประมาณด้านอัตราค่าจ้างในการปฏิบัติงาน	2.84	0.85	13 การอบรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประสบอุทกภัย	3.13	0.84
3.งบประมาณการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย	2.73	0.89	14 ประชาชนในพื้นที่ของท่านส่วนมากมีความรู้ในการรับมือปัญหาน้ำท่วม	3.11	0.57
4 งบประมาณด้านอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน	2.71	0.84	15 การติดตามและประเมินผลสถานการณ์ระหว่างเกิดอุทกภัย	3.20	0.79
5 งบประมาณด้านการสื่อสารในการปฏิบัติงาน	2.71	0.76	16 การติดตามและประเมินผลเจ้าหน้าที่	3.18	0.81
6 งบประมาณด้านประสานงานขณะปฏิบัติงาน	2.69	0.76	17 การเตือนอุทกภัยที่ทันต่อเหตุการณ์	3.27	0.78
7 งบประมาณด้านการอบรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประสบภัย	2.89	0.83	18 การเตือนภัยด้านระดับความสูงของระดับน้ำท่วมพื้นที่	3.42	0.72
8 การติดตามและเฝ้าระวังภัยก่อนเกิดอุทกภัย	3.40	0.86	19 วิธีสื่อสารเพื่อการเตือนภัย	3.29	0.69
9 อุปกรณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย	2.98	0.84			
10 ความเพียงพอของวิธีการสื่อสารในปัจจุบัน	3.11	0.86			
11 ความพร้อมในการลงพื้นที่เกิดอุทกภัย	3.49	0.87			

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องแนวทางการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีสถิติเชิงพรรณนามีประเด็นในการนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และรวบรวมข้อมูลสภาพทั่วไปในพื้นที่ศึกษา พบว่าจังหวัดจันทบุรีเป็นพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย โดยจากข้อมูลมีการเกิดอุทกภัยในแต่ละพื้นที่ทุกปี มีระยะเวลาเพียง 1-3 วัน ส่งผลให้เกิดความเสียหายบางส่วนเท่านั้น โดยเป็นความเสียหายทางด้านทรัพย์สิน เช่น เฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ คิดเป็นมูลค่าความเสียหายประมาณ 10,000 บาทต่อครอบครัว ซึ่งคล้อยกับข้อมูลอุทกภัยของหน่วยงานราชการ จังหวัดมีความพร้อมในการรับมือกับปัญหาอุทกภัยโดยมีหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยครอบคลุมทุกพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย ทั้งเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลและมีการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยอย่างต่อเนื่อง

2. จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย พบว่าประชาชนเข้าใจสาเหตุของอุทกภัยในพื้นที่ของตนเองเป็นอย่างดีเนื่องจากประสบกับอุทกภัยมาแล้วหลายครั้ง ส่งผลให้ประชาชนมีความพร้อมในการรับมือกับอุทกภัยได้เป็นอย่างดี โดยจะมีการติดตามข่าวสารและเฝ้าสังเกตการณ์ความสูงของระดับน้ำในแม่น้ำ เมื่อมีการประกาศแจ้งเตือนอุทกภัยและระดับน้ำอยู่ในระดับที่วิกฤตจะมีการเตรียมอาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค และอุปกรณ์ให้แสงสว่าง วางแผนในการอพยพ และจัดการยานพาหนะ

ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งในพื้นที่ยังมีระบบการเตือนภัยและความพร้อมในการบรรเทาอุทกภัยจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจากอุทกภัยมีระยะเวลา 1 - 3 วัน จึงไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยในช่วงเกิดอุทกภัยประชาชนมีความต้องการอาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค และอุปกรณ์ให้แสงสว่าง และมีความคิดเห็นว่าควรมีการปรับปรุงระบบเตือนภัยให้ทันต่อสถานการณ์ ถูกต้องแม่นยำ และครอบคลุมทุกพื้นที่

3. จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและบรรเทาอุทกภัยมีความเข้าใจกับปัญหาอุทกภัยในพื้นที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี และมีความพร้อมในการรับมือได้ในระดับปานกลาง อีกทั้งผู้บริหารของหน่วยงานที่รับผิดชอบยังเห็นความสำคัญของปัญหาอุทกภัยมีการวางแผนการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ครอบคลุมทุกด้าน และยังมีกระบวนมาตรฐานของจังหวัดจันทบุรีเพื่อติดตามข้อมูลระดับน้ำ อีกทั้งยังมีการแบ่งความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรการศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเฝ้าระวัง ติดตาม และเตือนภัยเพื่อสร้างความร่วมมือของภาคประชาชน

2. ควรศึกษาในแบบเจาะลึกในเรื่องสุขภาพจิตของผู้ประสบภัย ในขณะเกิดอุทกภัยเพื่อให้ได้ข้อมูลในสถานการณ์จริงจะทำให้ทราบภาวะสุขภาพจิต ทางด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ประสบอุทกภัยเพิ่มเติมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานชลประทานที่ 9. (2550). งานศึกษาทบทวนและสำรวจออกแบบรายละเอียดโครงการบรรเทาอุทกภัย เมืองจันทบุรี (แผนระยะที่ 2). รายงานการศึกษา กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมทรัพยากรน้ำ. (2550). โครงการเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์ปฏิบัติการพยากรณ์เตือนภัยเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ. รายงานการศึกษาเสนอต่อกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กองนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2558). สรุปประกาศภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี พ.ศ.2558. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.
- กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2559). โครงการวางผังและมาตรการบรรเทาอุทกภัยลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก. กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ข้อมูลสถิติจากการสำมะโน/สำรวจ/รายงานสถิติจังหวัด/สำรวจพิเศษ. [Online]. Available: <http://chanthaburi.old.nso.go.th/nso/project/search/index.jsp?=2>. 2560.
- เทียนชัยหรรษ์โรจน์. (2549). การปรับตัวของประชาชนในตำบลน่านกกกอำเภอลับแลจังหวัดอุตรดิตถ์เพื่อการดำรงชีวิตหลังเกิดอุทกภัย ปีพ.ศ.2549. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สิทธิศักดิ์ เท่าธำ. (2544). การรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัยในปี พ.ศ.2544. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เมตตา ผิวขำ. (2549). การปรับตัวของผู้ที่ประสบกับปัญหาอุทกภัยซ้ำซากกรณีศึกษาชุมชนบ้านหาดสวนยาอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปัญญา อีระวิทย์เลิศ. (2548). การวิเคราะห์แบบสอบถามรายข้อ. วารสารสมาคมนักวิจัย. 10(ปีที่ 2 สิงหาคม) : 42-44.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*, 2nd Ed., New York: Harper and Row.